

Pracovní seminář u příležitosti 80. narozenin profesora Jiřího Jiráčka

Dne 10. prosince 2004 u příležitosti 80. narozenin našeho předního rusisty prof. PhDr. Jiřího Jiráčka, DrSc., uspořádal seminář východoslovanských jazyků a literatur Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně jednodenní pracovní seminář, jehož se vedle brněnských rusistů zúčastnili i mimobrněnsští odborníci.

Jménem pořadajícího pracoviště zahájil jednání doc. PhDr. A. Brandner, CSc. Přivítal přítomné a v krátkém proslovu zhodnotil jubilatovu odbornou a organizační činnost v rámci brněnské univerzity. Důležitá životopisná data jubilanta přiblížil shromážděným kolegům jeho dlouholetý spolupracovník prof. PhDr. S. Žažba, CSc. Ve svém proslovu mj. vyzdvihl jubilatův nesporný přínos v rozvoji české jazykovědné rusistiky.

Následovalo 15 referátů, které se převážně týkaly problematiky gramatiky, slovtvorby, lexikologie, lexikografie a frazeologie, tj. těch oblastí, které byly středem jubilatova zájmu po celou dobu jeho aktivní činnosti. V mnoha případech šlo o příspěvky s porovnávací tematikou: stav v ruštině byl konfrontován se situací v češtině, ev. v slovenštině.

Jako první vystoupila Z. Trösterová (Ústí nad Labem). V referátu *Sémantické rozostření subjektu gramatickými prostředky jako součást uměleckého záměru* ukázala na konkrétních příkladech z umělecké literatury, jak lze pomocí mluvnických prostředků dosáhnout toho, aby došlo u subjektu k jeho významovému rozostření. Vystoupení H. Flídrové (Olomouc) *Ruské „umo“ jako spojovací prostředek v souvětí a jeho české ekvivalenty* bylo zaměřeno na fungování této spojky v odborných textech. V příspěvku V. Kozákové (Zlín) *Způsob firemní komunikace* bylo poukázáno na možné způsoby stylizace textu blahopřání, které příslušná firma rozesílá svým partnerům (např. k vánočním a novoročním svátkům). Při studiu ruštiny je třeba rozlišovat dva způsoby rodové kategorie substantiv: morfologicko-syntaktický a sémantický. Situaci u neživotných substantiv popsal ve svém pojednání *Zvláštnosti při vyjadřování kategorie rodu u neživotných substantiv v ruštině* A. Brandner (Brno).

Dva příspěvky byly věnovány akcentologii. V. Šaur (Opava) v referátu *Tendence vývoje ruského přízvukování substantiv* seznámil přítomné na pozadí historického vývoje s tendencemi v akcentuaci u podstatných jmen v ruštině. S podobnou problematikou v celoslovanském kontextu vystoupil R. Sukač (Opava – Brno) v pojednání *K současnému stavu slovanské akcentologie*.

Tři referáty byly zaměřeny na derivatologii. L. Mrověcová (Karviná) rozebrala způsob tvorby nových slov v obchodní sféře v příspěvku *Produktivní internacionální afixy obchodní sféry v ruštině a češtině*. Tvoření nových slov ve vojenské oblasti bylo v popředí zájmu F. Heisera (Liptovský Mikuláš) v referátu *Vojenská terminologie a jej ruskoslovenská komparácia*. Zvláštnosti tvoření slov v ruské publicistice na přelomu století si všiml v referátu *Словообразовательные особенности российской публицистики 90-х годов XX века* J. Gazda (Brno).

Další vystoupení byla zacílena na oblast lexikologie, lexikografie a frazeologie. J. Benkovičová (Brašlava) v pojednání *Prírovnanie ako prostriedok irónie* popsalá ustálená přirovnání v ruštině a slovenštině. R. Grenarová (Brno) rozebrala přirovnání s antroponymy v příspěvku *Rozumové schopnosti v ruských a českých přirovnáních se spojkou „jako“ a s antroponymy*. Poznámky ke zpracování expresivního lexika ve slovní-

cích přednesla ve svém vystoupení *Zpracování expresivní slovní zásoby ve slovnících současné ruštiny* J. Pilátová (Olomouc). O přípravě rusko-českého slovníku frazeologismů pohovořila L. Stěpanova (Olomouc) v referátu *Projekt rusko-českého frazeologického slovníku*. Paronyma ve frazeologii byla předmětem pojednání M. Jankovičové (Bratislava) *Paronymia v ruskej a slovenskej frazeológii*.

Problematika substandartního lexika byla v centru pozornosti T. Grigorjanové (Trnava). Přednesla referát *Neutralizácia kriminálnej lexiky a jej prenikanie do mestského slangu v súčasnej ruštině v porovnaní so slovenčinou*.

Následovala diskuse k předneseným referátům. Vyplývalo z ní, že jednotlivé příspěvky řešily aktuální otázky jazykovědné rusistiky. Vznesené připomínky a výměna názorů by mohly být impulzem k další badatelské činnosti přítomných lingvistů. Vystoupení účastníků pracovního semináře přinesla zajímavé postřehy a můžeme je považovat za zdařilou a vhodnou připomínku životního výročí významného představitele české rusistiky.

Aleš Brandner

Jazykovědné příspěvky na mezinárodním sympoziu BraSlav 3

Ve dnech 18.-19. listopadu 2004 se konal na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě již třetí ročník mezinárodního sympozia BraSlav. Jeho pořadatelé byli pracovníci slavistických pracovišť na jmenované fakultě. Kromě domácích odborníků se ho zúčastnili též slavisté z Ruska, Běloruska, Polska, Německa a Česka.

Plenární zasedání prvního dne zahájil jménem organizátorů prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc. Přivítal účastníky sympozia, děkana fakulty, zástupce partnerských organizací a čestné hosty. Zmínil se o tom, že konference se koná u příležitosti 100. výročí narození zesnulého předního slovenského slavisty, dlouholetého profesora bratislavské univerzity PhDr. Jána Stanislava, DrSc. (1904-1977). K tomuto výročí byla připravena reedice druhého svazku jeho díla *Slovenský juh v stredoveku*. Za vedení fakulty pozdravil shromážděné lingvisty a literární vědce její děkan doc. PhDr. Anton Eliáš, CSc. Ve své řeči připomněl důležitost komparativního výzkumu slovanských jazyků a literatur. Vyjádřil přání, aby pravidelně konané konference BraSlav se dostaly do povědomí domácích i zahraničních odborníků a takto přispěly k rozvoji jazykovědné a literárněvědné slavistiky. Jménem partnerských organizací vystoupil s krátkým proslovem ředitel Jazykovědného ústavu Ľudovíta Štúra doc. PhDr. Slavomír Ondrejovič, CSc. Slavnostního zahájení se zúčastnila též zástupkyně magistrátu hl. m. Bratislavy Gabriela Šedová. Ve svém projevu konstatovala, že svolaná konference šíří dobré jméno Bratislavy doma i v zahraničí a popřála jí zdárný průběh. Přítomna byla též snacha zesnulého jubilanta J. Stanislava.

Po oficiálním zahájení následovala dopolední část plenárního zasedání. Jazykovědné příspěvky byly na tomto sympoziu tematicky vymezeny na *historizmus a mladogramatizmus v jazykovědě*. Jako první vystoupil P. Žigo z hostitelské univerzity. Ve svém referátu přiblížil životní data J. Stanislava a zmínil se o jeho plodném působení na bratislavské univerzitě. V historii jazykovědy byl představitelem mladogramatického pozitivizmu, vycházel z historickosrovnávací metody. V jeho díle lze spatřovat vlivy J. Gebauera a F. Trávníčka. Následovalo vystoupení S. Ondrejoviče (Bratislava) věnované rozboru